

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

**Toevalsvondst 'Stadsplein' te Mortsel
(Antwerpen)**

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

Dit rapport maakt deel uit van de reeks Onderzoeksrapporten van het agentschap Onroerend Erfgoed.

66: TOEVALSVONDST TE MORTSEL STADSPLEIN

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government,
Policy area Town and Country Planning, Housing Policy and Immovable Heritage

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Sonja Vanblaere

OMSLAGILLUSTRATIE

Opraving van sporen in de bouwput te Mortsel, 7 juni 2016

agentschap Onroerend Erfgoed
Koning Albert II-laan 19 bus 5, 1210 Brussel
T +32 2 553 16 50

info@onroenderfgoed.be

www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Open Data Licentie Vlaanderen v. 1.2.
This work is licensed under the Free Open Data Licence Flanders v. 1.2

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678

INHOUD

1	Inleiding.....	5
2	Beschrijving van het uitgevoerde onderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	8
2.3	Onderzoeksopdracht	8
2.4	Werkwijze en onderzoeksstrategie	9
3	Assessmentrapport	16
4	Resultaten	17
4.1	Beschrijving van het onderzoeksgebied	17
4.2	Stratigrafie	25
4.3	sporenbestand	27
4.4	Vondsten	38
4.5	Datering en interpretatie	40
4.6	Synthese van de kennis over de archeologische site	40
4.7	Antwoord op de onderzoeksvragen en -doelen	40
4.8	Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	40
4.9	Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek	40
5	Bewaring van het archeologisch ensemble	41
6	Bibliografie	41
7	Bijlagen.....	41

1 INLEIDING

Op vrijdag 3 juni 2016 nam de heer Ludwig De Vocht, lid van de Antwerpse Vereniging voor Romeinse Archeologie (AVRA), archeologische sporen waar in een pas uitgegraven bouwput te Mortsel. Hij deed hiervan aangifte via het daarvoor voorziene digitale formulier op maandag 6 juni, dus net buiten de in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 voorziene termijn van drie dagen (art. 5.1.4.).

Zoals voorzien in art. 5.1.4. van het Onroerendergoeddecreet, registreerde het agentschap Onroerend Erfgoed vervolgens de aanwezige archeologie ter plaatse. Hiertoe werden de aanwezige sporen ingemeten en zo veel mogelijk opgegraven. Het terreinwerk werd afgerond op 16 juni, dus binnen de in het Onroerendergoeddecreet voorziene termijn van tien dagen.

2 BESCHRIJVING VAN HET UITGEVOERDE ONDERZOEK

2.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode: 2017B25

Noot: deze projectcode werd pas 2017 gegenereerd; de toevalsvondst werd echter reeds in 2016 geregistreerd.

het nummer van het wettelijk depot van de rapportering: ISSN 1371-4678

Naam en erkenningsnummer van de erkende archeoloog

Agentschap Onroerend Erfgoed: OE/ERK/Archeoloog/2015/00001

Locatiegegevens

Het onderzochte gebied betreft één perceel, gelegen te Mortsel, kadastraal gekend als afdeling 2. sectie B, perceel 24E4. Het bevindt zich net ten oosten van de Lodewijk Dosfellei, net ten westen van de omgrachting van het Brialmontfort Fort 4 Mortsel, en net ten noorden van het politiekantoor (Stadsplein 1). Net ten westen van de Lodewijk Dosfellei loopt spoorlijn 25, met net ten zuidwesten van het perceel het station Mortsel-Oude-God. De omgeving wordt eveneens aangeduid met het toponiem Oude God.

Coördinaten van de bounding box van het perceel:

min. x: 156059 m, y: 156157 m

max. x: 206814 m, y: 206948 m

Coördinaten van de centroïde van het perceel:

x: 156104 m, y: 206868 m

Oppervlakte van het perceel: 3615 m²

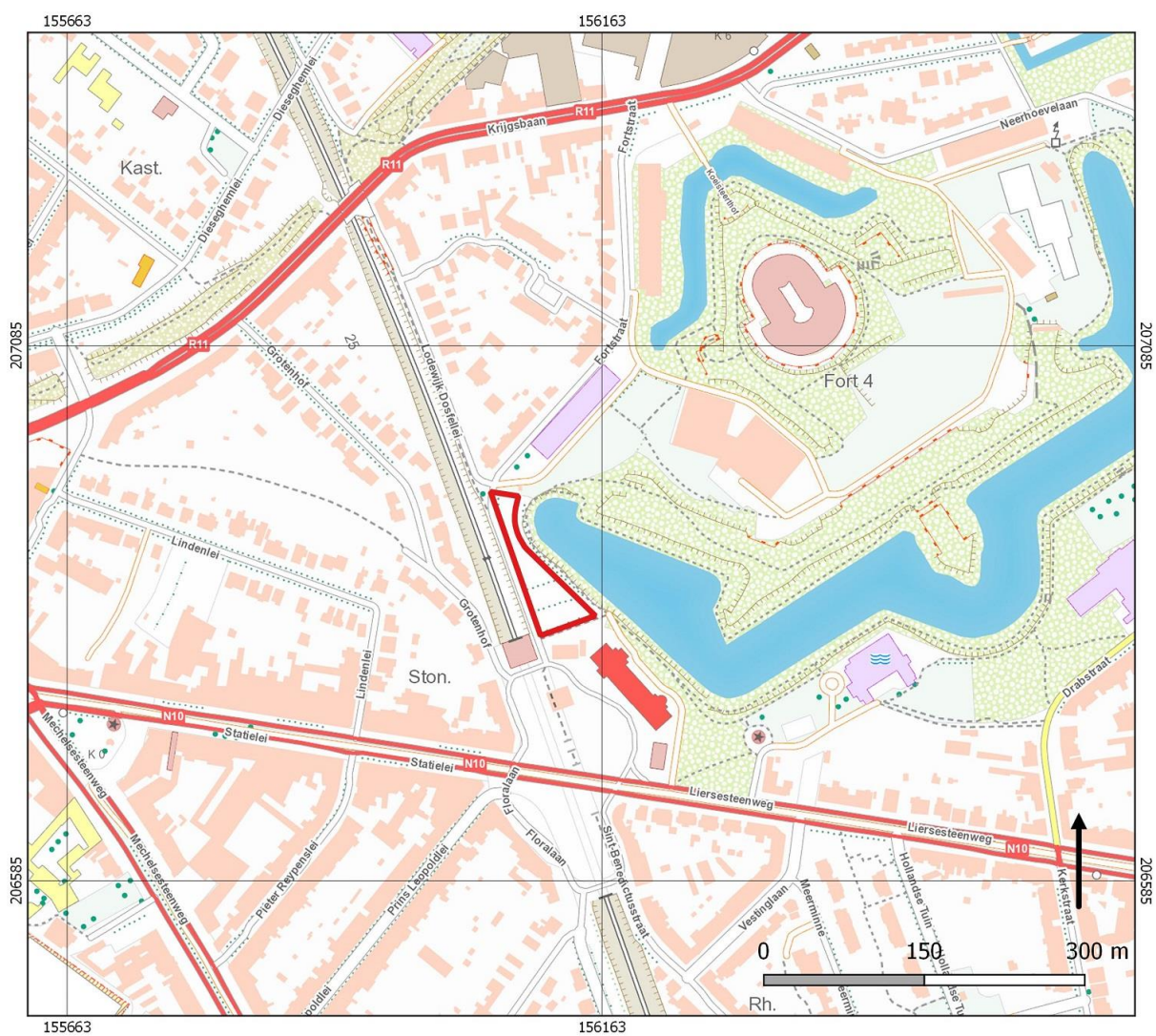

Fig. 1. Ligging van het onderzoeksgebied (rood omlijnd) op de topografische kaart. (© NGI)

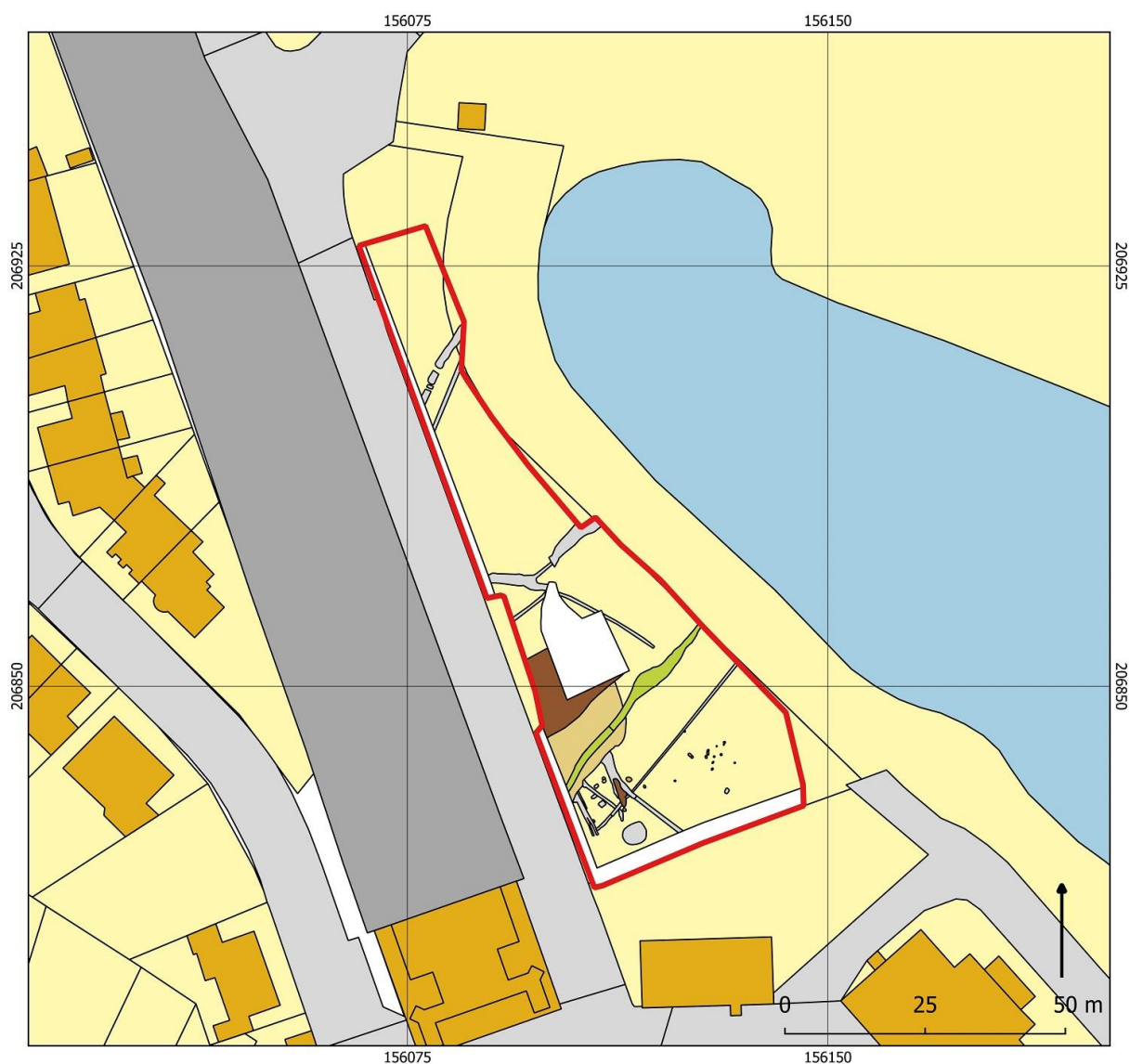

Fig. 2. Afbakening (rood omlijnd) van de bouwput, (fase 1 van de graafwerkzaamheden), zoals ingemeten met Robotic Total Station (RTS) en GPS-RTK toestel in Lambert 72, geprojecteerd op het Grootchalig Referentiebestand (GRB; © AGIV), met aanduiding van de hierin geregistreerde sporen.

Buiten de bouwput:

- bruingeel: gebouwen en gebouwaanhorigheden
- lichtgrijs: wegen
- donkergrijs: spoorweg
- blauw: water

Binnen de bouwput (zie fig. 19 - 22):

- wit: diepere uitgraving
- donkerbruin: recente verstoring
- groen: subrecente gracht
- lichtbruin: natuurlijke depressie
- bruingeel: natuurlijke sporen
- grijs: archeologische sporen

Tijdsverloop veldwerk

Het veldwerk ging van start op 7 juni en eindigde op 16 juni 2016. Er werd gewerkt op 7, 8, 10, 14 en 16 juni. Op de overige dagen was er onvoldoende oppervlakte van het archeologisch relevante vlak leesbaar omwille van de timing van de werken of waterverzadiging door regenval.

////////////////////////////////////

2.2 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

In het onderzoeksgebied werd tot op heden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het is niet gelegen in een historische dorpskern of in het domein van een gekende hoeve of kasteel. Er zijn in de omgeving echter verschillende vindplaatsen en indicatoren gekend van de steentijd tot de middeleeuwen, met opgegraven structuren uit de bronstijd, de ijzertijd en de Romeinse tijd (zie 4.1). Er kon dus niet uitgesloten worden dat sporen en/of artefacten uit deze perioden aanwezig waren op het terrein.

De ligging tussen Fort 4 en de spoorlijn enerzijds, en de inrichting als verharde parking anderzijds, maakten de kans op een goede bodembewaring echter zeer laag. Het betreft tevens een relatief klein perceel. Om deze redenen was een positief advies verleend voor de verkavelingsvergunning en werd de bouwheer niet gevraagd om een archeologietraject te voorzien.

Op 3 juni 2016 nam de heer Ludwig De Vocht echter archeologische sporen waar bij de start van de graafwerken in het zuidelijke uiteinde van het perceel. Hij beschreef verschillende grondsporen, waaronder vermoedelijk paalsporen, een 'brandvlek' (spoor met veel houtskool), een greppel en een kuil. Op maandag 6 juni kreeg hij toegang tot de bouwwerf en haalde een stukje tefriet uit de top van een spoor. Vanuit deze gegevens konden de hieronder opgelijste onderzoeksvragen geformuleerd worden voor de registratie van deze toevalsvondst.

2.3 ONDERZOEKSOPDRACHT

Vraagstelling

- Wat is de aard, de verspreiding en de datering van de waargenomen sporen?
- Wat is de archeologisch relevante geologische en bodemkundige opbouw? In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en wat vertelt dit over de bewaringstoestand van de sporen?
- Zijn er ook op de rest van de bedreigde oppervlakte antropogene sporen aanwezig? Wat is hun aard, verspreiding en datering?
- Zijn er structuren te herkennen? Wat is hun aard (functioneel, bewaringstoestand), datering, verspreiding en ruimtelijke samenhang?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten, wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologisch vindplaatsen?

Randvoorwaarden

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in art. 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet: *‘de zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, en de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap.’* Hieraan werd voldaan. Daarnaast kon in overleg met de bouwheer en de verschillende aannemers op het terrein de timing en uitvoeringswijze van de werken en het archeologisch onderzoek voldoende op elkaar afgestemd worden. De werken dienden daarom niet stilgelegd of vertraagd te worden voor het archeologisch onderzoek.

Op het ogenblik van de melding waren de voorbereidende graafwerken gestart voor de bouw van appartementen met ondergrondse parking. Hiertoe werd nagenoeg het gehele perceel tot ver beneden het archeologisch relevante niveau uitgegraven (fig. 2).

Onderzoeksmethode

Om de bodemopbouw en geomorfologie te bestuderen, werd gebruikt gemaakt van profielwanden die in de bouwput reeds aanwezig waren bij de start van het archeologisch onderzoek. Zo werd een profiel tegen een nog niet afgegraven talud in de bouwput schoongemaakt en beschreven om zicht te krijgen op de lagen boven het geregistreerde vlak. Een diep uitgegraven put voor de aanleg van een

liftkoker bood dan weer een beeld op de onderliggende bodemopbouw. Deze put was echter niet toegankelijk voor detailregistratie van de profielen wegens veiligheidsredenen.

Betrokken actoren en specialisten

Onderstaande actoren behoren tot het agentschap Onroerend Erfgoed tenzij anders vermeld.

- veldwerkleider: Marijn Van Gils
- archeoloog: Erwin Meylemans
- landmeter: Johan Van Laecke: digitale registratie
- materiaaldeskundige middeleeuws aardewerk: Koen De Groote
- technische medewerkers: Michel Mulleners, Rudi Roosen, Jos Wijnants

Daarnaast werkte Ludwig De Vocht (melder van de vondst, lid van AVRA) tijdens het grootste deel van het terreinwerk vrijwillig mee. Verder leverden regiospecialisten Guido Cuyt (erevoorzitter AVRA) en Kathy Sas (voorzitter AVRA) op het terrein advies over spoorinterpretatie en de ruimere archeologische context van het gebied. Rica Annaert (OE) verleende advies over de archeologische context.

Overzichtsfoto's van de werkput

Noot: aangezien de bouwput in de loop van het archeologisch onderzoek verder werd uitgegraven, konden enkel op het einde foto's gemaakt worden van de volledige bouwput. Zij geven echter niet de toestand van het vlak op het moment van het archeologisch onderzoek weer.

Fig. 3. Zicht vanuit het noorden op de bouwput na het volledig afgraven van fase 1, gefotografeerd vanuit het noordelijk uiteinde van de bouwput. Net achter de bouwput (ten zuiden ervan) is het gemeentehuis van Mortsel zichtbaar, en rechts daarvan het station Mortsel-Oude-God. De Lodewijk Dosfellei loopt enkele meters achter de afsluiting rechts op de foto (ten westen van de bouwput), parallel aan de rand van de bouwput. Uiterst links op de foto is nog net de begroeiing zichtbaar rond Fort 4, onderdeel van de Brialmontgordel.

Fig. 4. Zicht vanuit het noorden op de bouwput na het volledig afgraven van fase 1, gefotografeerd vanop de oostelijke wand van de bouwput. Centraal op de foto is de diepere put voor een toekomstige liftkoker zichtbaar (met rode metaalstructuur), die reeds voor de aanvang van het archeologisch onderzoek was uitgegraven.

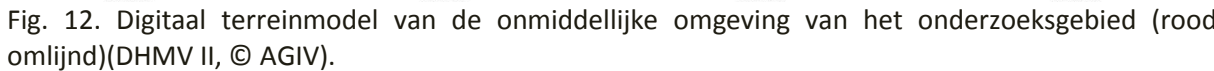
A large-scale construction site showing the preparation of a massive concrete slab. Several workers in safety gear are visible, along with a large red excavator and a massive pile of dirt. The concrete slab is being poured and finished, with a large pile of dirt in the foreground.

Fig. 6. Zicht op het zuidwestelijk deel van de bouwput, rond sporen 1 t.e.m. 17, gefotografeerd op 7 juni 2016 vanop de zuidwestelijke rand van de bouwput. Het volledige vlak werd hier opgeschaafd. Het talud op de achtergrond werd enkele dagen later tot op hetzelfde niveau afgegraven.

4.1 BESCHRIJVING VAN HET ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied is gelegen in het zandleemgebied ten zuidoosten van Antwerpen. Op de bodemkaart wordt het perceel aangeduid als bebouwde zone (OB), maar op ongeveer 800 m naar het oosten, 1 km naar het noorden, 1,2 km naar het zuidwesten en 1,5 km naar het zuiden werden overwegend (lichte) zandleembodems (textuurklassen L en P) gekarteerd (fig. 10).

Het perceel ligt net ten westen van de omgrachting rond Fort 4. Op het DHM is zichtbaar dat de gronden net buiten de omgrachtingen van de Brialmontforten in deze fortengordel rond Antwerpen opgehoogd zijn (fig. 11). Vermoedelijk betreft dit sediment dat in functie van de aanleg van de omgrachtingen uitgegraven werd. Dit lijkt ook het geval voor het onderzoeksgebied (fig. 12) wat op het terrein duidelijk zichtbaar bleek in de profielen (zie 4.2). Het reliëf lijkt hier echter enigszins genivelleerd en loopt licht af naar het noordnoordwesten. Deze nivellering kan verklaard worden door de inrichting van het perceel als verharde parking. Het noordelijk deel van het perceel is op het gewestplan aangeduid als parkgebied, aansluitend bij het fort. Het zuidelijk deel is ingekleurd als woongebied, aansluitend bij de stedelijke structuur van Mortsel (fig. 13).

Ten slotte werden in de omgeving verscheidene propsectievondsten uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen gemeld.

In de omgeving bevinden/bevonden zich verschillende kastelen:

- Binnen het onderzoeksgebied zelf toont de Ferrariskaart enkel akkers met bomenrijen op de perceelsgrenzen (fig. 15). We dienen uiteraard rekening te houden met de foutenmarge inherent aan de gegeorefereerde Ferrariskaart, maar tot nader order lijkt het onderzoeksgebied minstens vanaf de vroege middeleeuwen in buitengebied gelegen te zijn, met eventuele aanwezigheid van hoeves in de omgeving. Ook latere historische kaarten tonen geen bebouwing op het perceel.

2017

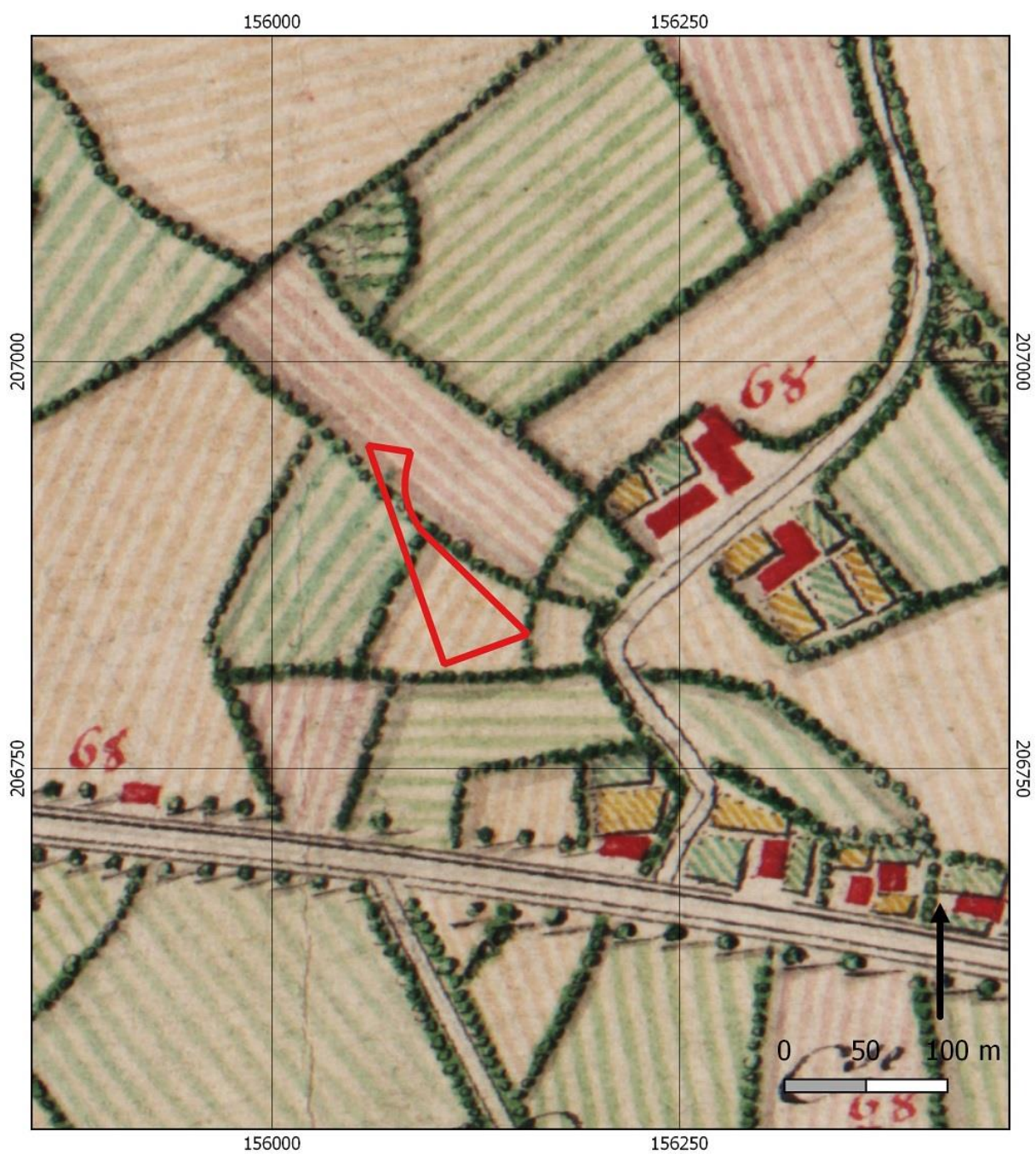

Fig. 15. Detail van de Ferrariskaart (1771-1778; © KBR) met aanduiding van het onderzoeksgebied (rood omlijnd).

4.2 STRATIGRAFIE

De globale bodemopbouw wordt weergegeven in figuur 16. Het enige archeologisch relevante niveau bestaat uit bruingle eolische zandleem (C-horizont), met bovenin een middengrijze bouwvoor (Ap-horizont) die ook uit zandleem bestaat maar iets kleiiger is. Restanten van natuurlijke A- of B-horizonten waren niet zichtbaar. Onder het pakket zandleem bevindt zich een dikke laag sterk glauconiethoudend zand. Dit geheel is afgedekt is met een laag opgevoerde grond.

Een profiel tegen een nog niet afgegraven talud in de bouwput toonde de bouwvoor en de opgevoerde grond (fig. 16 en 17). De bouwvoor is hier meer dan 50 cm dik. Zowel de bouwvoor als de onderliggende zandleem vertonen ijzeroxidatievlekken en de overgang tussen beide is onscherp. Het betreft waarschijnlijk een relatief oude bouwvoor of eventueel een plaggenbodem met een oude onderste fase. Er zijn binnen de bouwvoor echter geen afzonderlijke fasen herkenbaar. Het niveau waarop archeologische sporen leesbaar zijn, bevindt zich net onder de bouwvoor, in de top van de niet door de mens verstoorte eolische zandleem.

De wand van een diep uitgegraven put voor de aanleg van een liftkoker biedt een beeld op de bodemopbouw onder het geregistreerde vlak (fig. 16 en 18). Omwille van de veiligheid van de werken onderin deze put was toegang voor detailregistratie van de profielen niet mogelijk. De foto toont echter dat onder de bruingele zandleem, vanaf een diepte van 1 à 1,5 m, een dikke laag groen glauconiethoudend zand aanwezig is. Waarschijnlijk is dit van tertiaire oorsprong. Onderin de put lijkt dit zand volledig gereduceerd, maar tot op een diepte van ongeveer 2,5 m (ongeveer 4 m onder maaiveld) zijn veel roestkleurige oxidatiesporen zichtbaar. Dit komt overeen met de eerder droge locatie in een hoger deel van het landschap, relatief ver van natuurlijke waterlopen (zie 4.1).

De laag boven de bouwvoor bestaat op de locatie van het boven vermelde profiel uit onregelmatige brokken geoxideerd en gereduceerd glauconiethoudend zand, met bovenin brokjes bruingele zandleem (fig. 17). Op andere plaatsen in de wanden van de bouwput was zichtbaar dat het aandeel bruingele zandleem in dit pakket sterk varieert, maar dat de samenstelling steeds bestaat uit brokken sediment van verschillende samenstelling en dat de overgang naar de bouwvoor steeds scherp afgelijnd is. Het betreft ongetwijfeld relatief recent opgevoerde grond, samengesteld uit lokaal afgegraven zandleem en onderliggend glauconiethoudend zand. Op het DHM zijn langs de spoorwegbedding geen hogere randen zichtbaar, maar zoals boven beschreven zijn rond de omgrachting van de Brialmontforten wel systematisch lage 'wallen' zichtbaar, ook ter hoogte van het onderzoeksgebied (zie 4.1). De opgevoerde grond is dan ook waarschijnlijk afkomstig van het uitgraven van de grachten rond Fort 4.

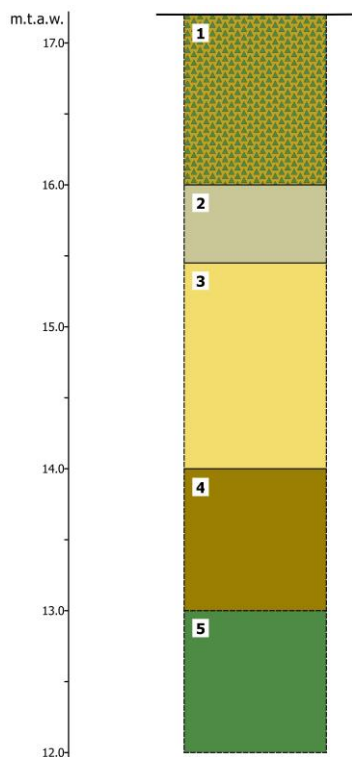

Fig. 16. Schematisch overzicht van de globale bodemopbouw.

- 1: opgevoerde grond
- 2: bouwvoor (Ap-horizont)
- 3: bruingele eolische zandleem (C-horizont)
- 4: glauconiethoudend zand met oxidatieverschijnselen
- 5: glauconiethoudend zand met reduxieverschijnselen

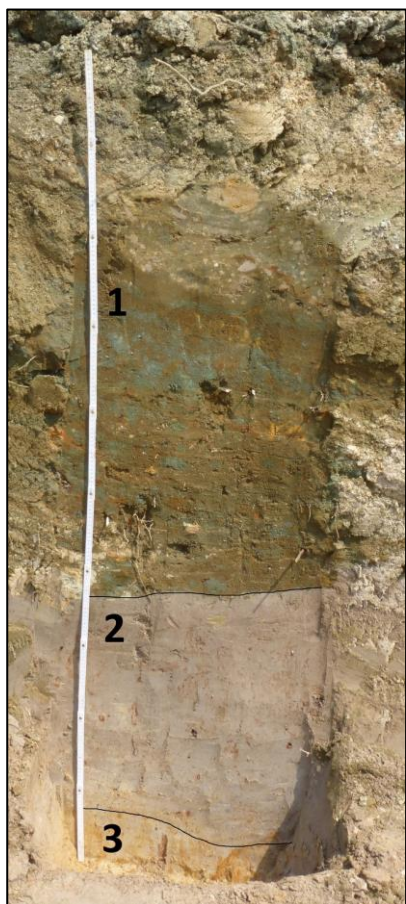

Fig. 17. Profiel van een nog niet afgegraven talud in de bouwput.

- 1: opgevoerde grond
- 2: bouwvoor (Ap-horizont)
- 3: bruingele eolische zandleem (C-horizont)

24 van de 25 archeologische sporen vertonen een vulling die sterk overeenkomt met de bouwvoor: grijs en kleiiger dan de natuurlijke bruingele zandleembodem (fig. 24). Een deel van de sporen zijn lichter grijs dan andere, en vertonen een vagere rand (fig. 25). Deze lijken sterker aangetast door natuurlijke processen in de bodem en zijn waarschijnlijk ouder dan donkerdere sporen met een minder vage rand. De sporen zijn wat dit betreft echter niet duidelijk in twee groepen te verdelen; er zijn verschillende gradaties aanwezig. Vermoedelijk zijn de sporen afkomstig van activiteiten op verschillende momenten, gespreid over een langere periode. De oversnijding van een deel van de sporen wijst in dezelfde richting.

Uit twee grachten (s18 en s24) werden respectievelijk één en twee laatmiddeleeuwse scherven gerecupereerd. Spoor 18 leverde tevens een brokje aarde met kleine fragmenten van metaalslakken op. In een andere gracht (s9) werden 5 brokstukken tefriet bij elkaar gevonden. Eén kuil (s6) leverde ten slotte ongeveer 700 g brokken verbrande leem op.

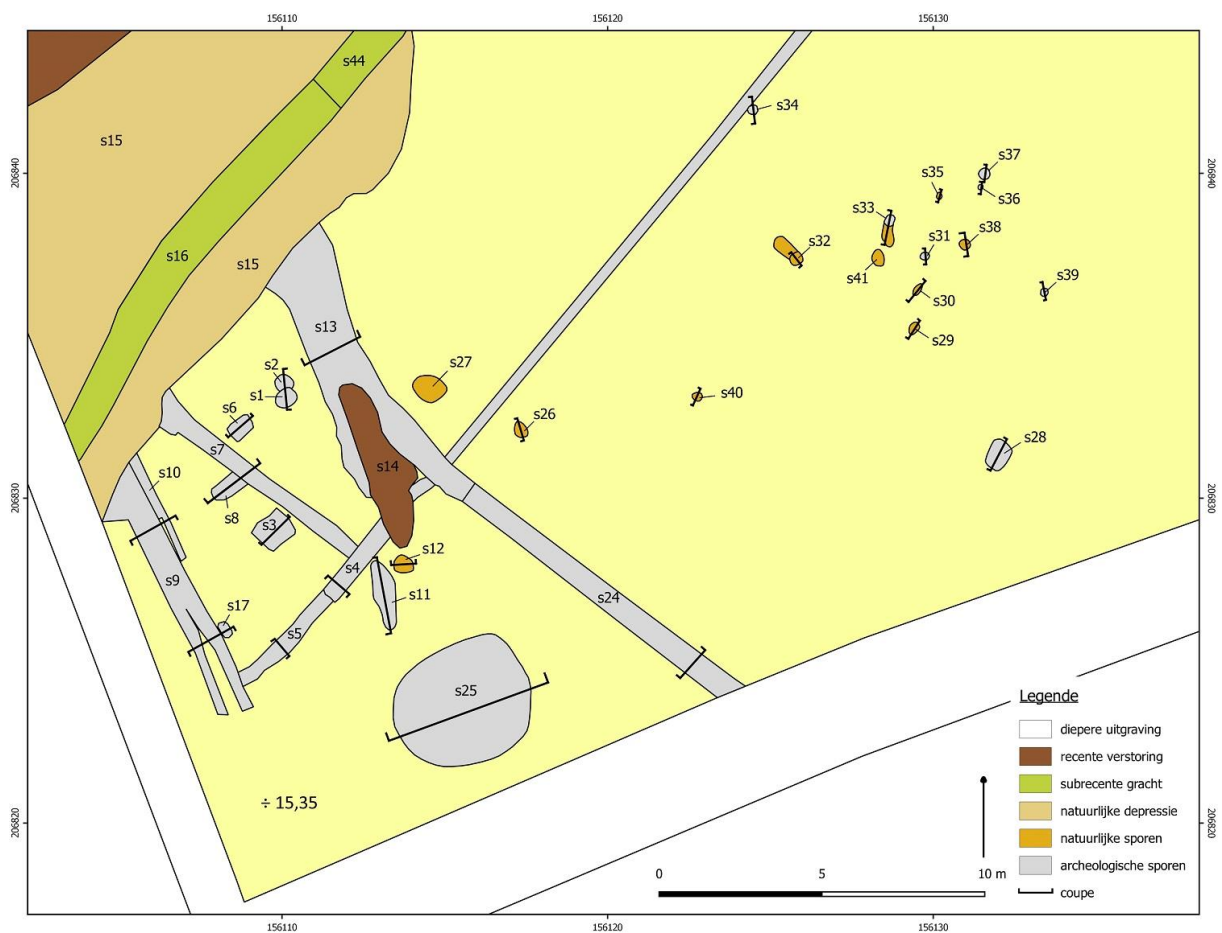

Fig. 20: Detail van de sporenkaart: de zuidelijke zone van de werkput, met aanduiding van spoornummers en coupes.

Fig. 21: Detail van de sporenkaart: de centrale zone van de werkput, met aanduiding van spoornummers en coupes.

////////////////////////////////////

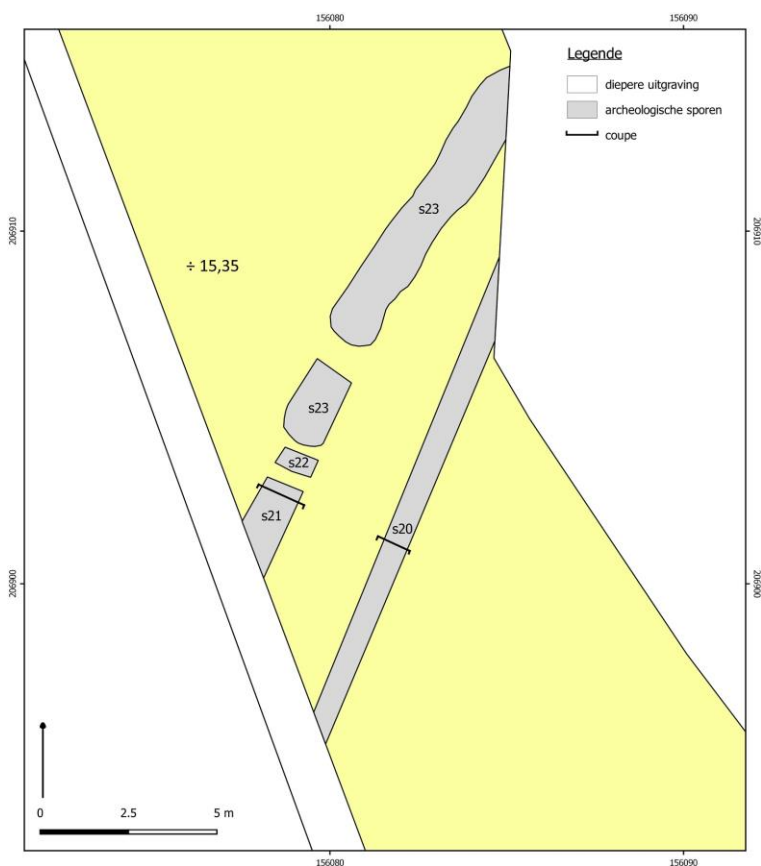

Fig. 22: Detail van de sporenkaart: de noordelijke zone van de werkput, met aanduiding van spoornummers en coupes.

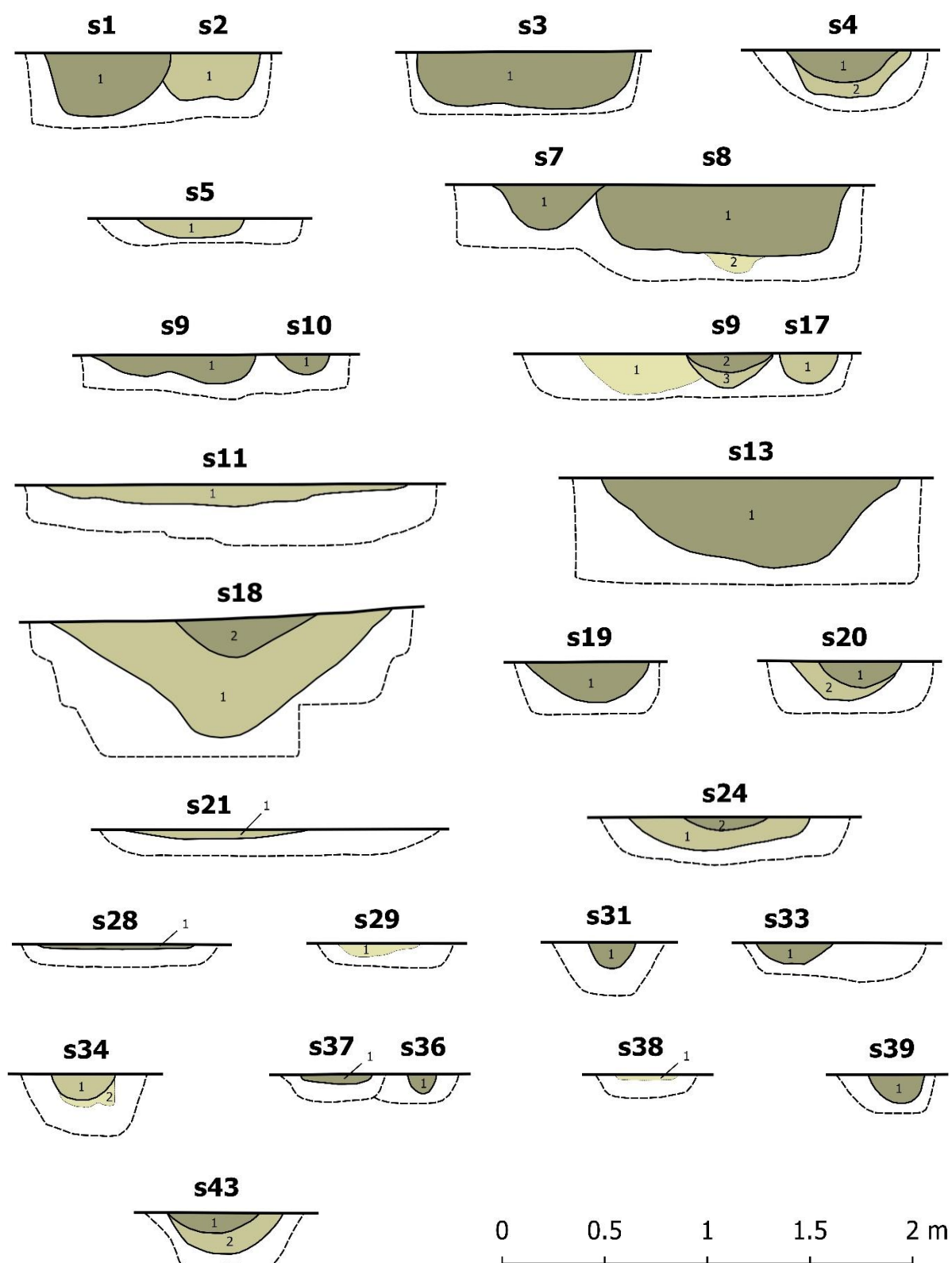

Fig. 26. Tekeningen van alle getekende coupes, met uitzondering van spoor 25 (fig. 27). De nummers in de profielen verwijzen naar de beschrijvingen in de sporenlijst (bijlage 2).

s25

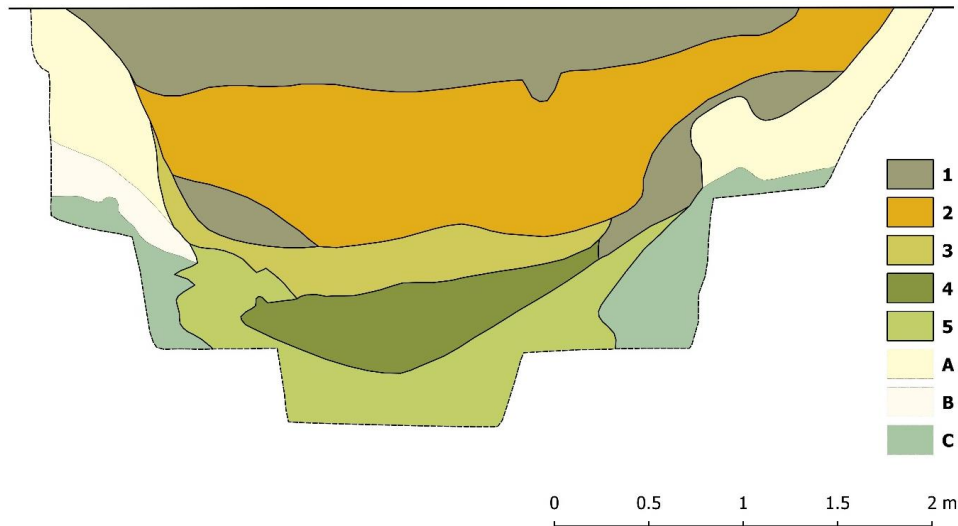

Fig. 27. Tekening en foto van de coupe van spoor 25.

- 1: Middengrijze zandleem met kleiige brokken. Bijmenging van houtskool en baksteenfragmenten. In de top werd keramiek aangetroffen.
- 2: Heterogene laag met brokken bruingle en middengrijze zandleem. Bijmenging van houtskool en baksteenfragmenten.
- 3: Heterogene laag met brokken bruingle en middengrijze zandleem en glauconiethoudend zand.
- 4: Heterogene laag glauconiethoudend zand met brokken bruingle en middengrijze zandleem.
- 5: Heterogene laag bruingle zandleem met brokken glauconiethoudend zand en middengrijze zandleem.
- A: Bruingle zandleem in natuurlijke positie (C-horizont) met roestvlekken.
- B: Bruingle zandleem in natuurlijke positie (C-horizont) zonder roestvlekken.
- C: Glauconiethoudend zand in natuurlijke positie.

////////////////////////////////////

4.4 VONDSTEN

Naast een beperkte hoeveelheid verbrande leem werden er 8 fragmenten keramiek, 5 brokstukken tefriet en een brokje aarde met kleine fragmenten van metaalslakken gerecupereerd (zie 4.3; bijlage 3). De vondsten werden enkel in het vlak en in de coupes ingezameld. Omwille van het lage aantal vondsten dat hierbij werd aangetroffen en de tijdsdruk werden de sporen niet volledig uitgehaald. Desalniettemin leverde dit terrein slechts een zeer laag aantal vondsten op.

De bewaringstoestand van de keramiek is goed tot zeer goed. De scherven vertonen enkel verse breuken. De kans dat deze als intrusief materiaal in de sporen terecht kwamen wordt laag ingeschat. De tefrietbrokken zijn waarschijnlijk afkomstig van een (fragment van een) maalsteen. Deze is waarschijnlijk in de bodem ontkalkt en verbrokken, en is dus slecht bewaard (fig. 28).

Het chronologisch diagnostisch materiaal is volledig van laatmiddeleeuwse oorsprong. Het betreft:

- één randfragment grijs aardewerk, vermoedelijk afkomstig van een kleine kogelpot (12e – eerste helft 14e eeuw) uit spoor 24 (fig. 29);
- één wandfragment Maaslands aardewerk (13e – 15e eeuw) uit spoor 24;
- vier fragmenten steengoed uit Lagerwehe met ijzerengobe, afkomstig van een kan of kruik (14e eeuw) uit spoor 25 (fig. 30);
- één randfragment grijs aardewerk, afkomstig van een teil (14e eeuw) uit spoor 25 (fig. 31).
- één wandfragment Rijnlands steengoed (15e – 16e eeuw) uit spoor 18;

De chronologische *range* van de vondsten overlapt niet volledig. Dit bevestigt het idee dat de sporen het resultaat zijn van activiteiten op verschillende momenten gedurende de late middeleeuwen (zie 4.3).

Fig. 28. Brokstukken tefriet uit spoor 9 (foto: Kris Vandevorst).

4.5 DATERING EN INTERPRETATIE

Het grote aandeel grachten, het gebrek aan structuren, en het lage aantal vondsten wijzen op *off-site* fenomenen, eventueel perifere erfinrichting. Er werden enkel diagnostische vondsten uit de late middeleeuwen aangetroffen. Hierin lijkt wel enig chronologisch onderscheid aanwezig te zijn, wat samen met de variatie in bewaringstoestand van de sporen aangeeft dat de activiteiten waarschijnlijk op verschillende momenten in de tijd gedurende de late middeleeuwen plaats vonden. Het kan niet uitgesloten worden dat een deel van de archeologisch relevante sporen uit andere perioden dateert, maar hiervoor is geen concrete aanwijzing.

4.6 SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Zie 4.5 en 4.7

4.7 ANTWOORD OP DE ONDERZOEKSVRAGEN EN -DOELEN

De aanwezige archeologische resten werden geregistreerd, wat een karakterisering als *off-site* fenomenen en een algemene datering in de late middeleeuwen mogelijk maakte. Omwille van de beperkte onderzoeksmogelijkheden en lage potentiële kenniswinst werden de sporen niet verder uitgehaald en kon de grond vrijgegeven worden. Om dezelfde redenen blijft de verdere verwerking van beperkte aard.

Op basis van deze bevindingen bleek, ondanks de aanwezigheid van archeologische sporen, het voorafgaande positief advies op de aanvraag van verkavelingsvergunning verantwoord. Na fase 2 van de graafwerken kan binnen de hele uitgegraven zone zoals weergegeven in figuur 2 geen archeologie meer verwacht worden.

4.8 SAMENVATTING VOOR EEN GESPECIALISEERD PUBLIEK

Te Mortsels Stadsplein werden 25 archeologisch relevante sporen in een bouwput geregistreerd volgens de procedure van toevalsvondsten. Er konden geen structuren herkend worden, en slechts vijf sporen leverden een totaal van slechts 14 vondsten op, waarvan 8 aan de late middeleeuwen kunnen toegewezen worden. De interpretatie van de site blijft beperkt tot *off-site* fenomenen uit de late middeleeuwen.

4.9 SAMENVATTING VOOR EEN NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK

Te Morsel Stadsplein werden 25 door menselijke activiteit gevormde sporen in de bodem in een bouwput aangetroffen en geregistreerd volgens de procedure van toevalsvondsten. Er konden geen structuren zoals gebouwen herkend worden, en slechts vijf sporen leverden een totaal van slechts 14 vondsten op, waarvan 8 aan de late middeleeuwen kunnen toegewezen worden. De interpretatie van de site blijft beperkt tot greppels en kuilen buiten de woonzones uit de late middeleeuwen.

5 BEWARING VAN HET ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Met de eigenaar van de artefacten werd overeen gekomen dat ze bewaard zullen worden in het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed. De artefacten van deze opgraving passen binnen het depotprofiel van het agentschap. Archeologisch keramiek is vooral gevoelig voor schommelingen in temperatuur en relatieve luchtvochtigheid. Idealiter wordt het bewaard in een ruimte met een relatieve luchtvochtigheid tussen 45-55% en een temperatuur van 18-20°C. Het belangrijkste is dat deze waarden zo constant mogelijk gehouden worden.

6 BIBLIOGRAFIE

ANNAERT R. 2007: Enkele nieuwe ijzertijdsites in het Antwerpse, *Lunula. Archaeologia protohistorica* XV, 107-111.

DE BAEY CH. 1950: Het kasteel ter Varent te Luythagen-Mortsel, *Bijdragen tot de geschiedenis*, 165.

DE BOE G. 1966: *De Gallo-Romeinse nederzetting op de Steenakker te Mortsel*, *Archaeologia Belgica* 94.

DE GROODT F. 1934: *Cantecroy, burcht en heerlijkheid*, Antwerpen.

STOCKMANS J.P. 1898: *Het hof van Wolfscate of de Koeisteert onder Mortsel*, Brecht.

VAN DEN BERGH P. 1978: De geschiedenis der villa Diezegem, *Heemkundig handboekje voor de Antwerpse randgemeenten* XXVI nr. 2, 22-25.

VERDEGEM S. 2015: *Archeologische opgraving. Mortsel, Roderveldlaan*, VEC Rapport 12, Herentals.

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Kasteel Cantecroy, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13587> (geraadpleegd op 17 januari 2017).

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: *Kasteel Ten Dorpe, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/13654> (geraadpleegd op 17 januari 2017).

7 BIJLAGEN¹

- Bijlage 1: allesporenkaart	- Bijlage 4: fotolijst
- Bijlage 2: sporenlijst	- Bijlage 5: dagrapporten
- Bijlage 3: vondstenlijst	

¹ De digitale bijlagen van de allesporenkaart, sporenlijst, vondstenlijst, fotolijst, dagrapporten, en de foto's en de vondsten worden bewaard bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Foto's kunnen opgevraagd worden via <https://www.onroenderfgoed.be/nl/diensten/archief/>